

„Je to prostě už hodně jiné svět!“

Vilda „Kudrna“ Dvořák je čímsi jako živým archetypem karpatského tuláka. Rumunské Karpaty a balkánské hory jsou jeho přirozeným biotopem a osudem. Poprvé jsme se setkali ve Svaté Heleně, snad někdy kolem roku 1998. To už se zde pohyboval téměř s jistotou domorodce. Krásu tohoto kraje objevil na sklonku socialismu. Jak to politické poměry dovolily, začal do krajanských vesnic přivážet materiální pomoc, později zvědavé návštěvníky. Považují ho za průkopníka zdejší turistiky. Místní lidi a přírodu miluje dodnes. Čím je pro něj tento kraj přitažlivý a co se zde za ta léta změnilo?

Kdy jsi byl v českých vesnicích v banátských horách poprvé? Co tě tam přilákalo? Jak na tebe zdejší lidé a krajina zapůsobili?

Vilda Dvořák. Foto Petr Homolka

Jsem příslušník generace, která pořádá hory na západ od domoviny, bez potupného škemrání o devizový příslib, mohla poznat až po své čtyřicítce. Dříve jsme prozkoumávali jenom hory Karpatského oblouku, bez Podkarpatské Rusi, a hory v Bulharsku. Nejvíce jsme si pro jistotu nevázanost pohybu, později i vlivem Nevrlého Karpatských her, oblíbili rumunské hory. A to byl už jen krůček k objevení našich banátských krajanů, o kterých se na srazech milovníků rumunských hor zvaných Rumunské pastorále začalo mluvit. Na jednom z přechodů pohoří Godeanu a Cernei v roce 1987 se nám fest zhoršilo počasí, tak jsme jako k alternativě sáhli po návštěvě českých vesnic v samém konci karpatského oblouku. A už jsem se chyt. První cesty vedly do

Gerniku a Svaté Heleny. Pohostinnost a pokora krajanů i tamní krajina si mě hned získaly. Bylo to jak návrat v čase sto let zpět. Slíbili jsme všem brzký návrat, a že jim přivezeme tehdy tam vzácné knížky a nemletý pepř.

Jak vypadaly další cesty?

Mezi první a druhou návštěvou uplynuly dva roky. Na jaře roku 1989 jsem přijel do Gerniku pozván na historicky první banátský krajanský festival, který uspořádal můj tehdy už kamarád, místní učitel a rodák z Rovenska Lojza Špicel. Hned na podzim jsem se pak vrátil s malou skupinkou projít úchvatný kaňon řeky Nery a dále přes Gernik do Svaté Heleny, kde jsme navázali s několika rodinami pevné přátelské vazby. Poté jsme sešli údolím potoka Alibeg k Dunaji, kde na nás za rybáře převlečení pohraničníci zavolali své kolegy s ostře nabitými samopaly, kteří nás odvedli na stanici u tehdejší vesnice Pescari, nyní už zase Koronini. Až po důkladné prohlídce, když zjistili, že nemáme žádné pomůcky na překonání Dunaje, nás posadili do busu směr daleké vnitrozemí.

Takže pamatuješ i konec rumunského socialismu...

Jen dva měsíce poté se otočil režim i v Rumunsku a my mohli sledovat v televizi, jak prostí lidé trpí hladem v důsledku zkolabovaného zásobování a rozkradených zásob. Hned jsme tehdy v Brně spoluzaložili pobočku Sdružení pro pomoc krajanům v Rumunsku. Získali jsme od Občanského fóra a Červeného kříže nemalé finanční prostředky, nakoupili maso v konzervách, mouku a dovezli vše krajanům do Banátu. Až tam jsme poznali, jaký to byl omyl. Hlad neměli, jídla si na svých polích vyprodukovali dost, ale chyběl jim cukr, žárovky, kvasnice, základní léky... Následnou jarní cestou

^ v » Život v Banátu. Foto Rudolf Šmíd

v roce 1990 jsme to napravili a do utracení získaných prostředků už jsme vozili jen samé potřebné smysluplné věci. Kraj jsme si tehdy zamilovali a na každý návrat se více těšili.

Ke krajanům jezdiš čtvrt století. Co ti tamní pobyt dává? Je pro tebe tento kraj oproti jiným, které máš rád, něčím výjimečný?

Jsem v jádru upovídaný člověk a navíc ze starého zemědělského rodu. Možnost si s místními lidmi dopodrob-

na poklábosit a navíc se vrátit do doby dětství svých rodičů a prarodičů, možnost jim vozit odborníky, kteří je učili s menším množstvím práce dosahovat mnohem větších výsledků, mě naplňovala bezva pocity.

Kdy tě napadlo vozit ke krajanům turisty? Jaký byl tvůj záměr?

Nápad vznikl tehdy, když nám došli získané finanční prostředky a my chtěli místním pomáhat dál. V různých sbírkách jsme ještě hromady potřebných věcí získávali, ale už jsme neměli za co je do Banátu dopravit. Tehdy se zrodil nápad objednat autobus a za příspěvky zájemců tento kraj poznat jej zaplatit. Navíc jsme postupně naučili Helenské takto dovezené lidi ubytovávat a tím získávat další finanční

Pro zbytečný náklad zbývá jen nákladový prostor v útrobách otřískané dodávky. Těžký chlast se mísí s pachem benzínu ze špinavých hadrů. Výmoly nutí nezaspat to. Rumunské dělníky ani bůh neví proč právě v téhle škarpě, nahá batolata a kočárky plné rezivělých plechů. Do posledního dechu to vychutnat.

Víc než jinde se zdá, že žádný pohyb nemá cíl. Z posledních sil, na trhu kde se dá koupit všechno nepotřebné, nekoupíme nic. Ani bezedná stoka Dunaje tohle nepohlí. Sprinteři běží vstříc novým dnům, cikánata posedávají na zídkách, rybáři pod vlajkou se znakem hvězd na modrém poli čekají na záběr ve splaskách celé Evropy.

prostředky. Tehdy jsme ještě stačili za získané peníze uhradit pro místní děti několik výměnných pobytů do tehdejší ČSR. Prostě poskytovali jsme radost oběma stranám.

Jak vypadaly začátky zdejší turistiky? Naplnily se tvoje představy?

Brzy lidi jen dovézt a ubytovat nestačilo. Chtěli poznat i okolí a další vesnice. Tehdy jsem už stezky místních mezi vesnicemi znal, tak jsem dovezl barvičky a trasu od Dunaje přes Svato Helenu a Gernik až do Rovenska i dále dolů do Sopotu Nou k rumunským značkám na Neře barevně vyznačil. Představy a plány moc nepěstuji. V daném okamžiku dělám, co se mě jeví vhodné, a tak i začínal můj jistý vliv na rozvoj turistiky v tomto kraji.

*V hospodě blb se švejkovskou čepičkou
opile diriguje večer. Ostatní tlučhubové se přidávají.
Krkavčí hlasy křísí příběhy dávných hrdinství, psi se rvou
o útržky vět a plivance v prachu. Samozřejmě,
přetřásá se i prádlo, které nikdo nechce prát.
Medvědice v brlohu touží spát, i s mláďaty
dostane plnou dávku z upilovaných hlavní brokovnic.
A jak potom medvědí řízek s medvědí česnekem chutná.
Kořalka stoupá do palic, jen víc, jen víc,
mluví se stejně ale je tu levněji než doma.*

Jak je to s turistikou u krajanů dnes?

Dnes už se tamní turistika dá skoro nazvat masovou. Díky různým podbíživým propagačním webům, filmům a pořadům každý rok dojíždí do Banátu desítky autobusových zájezdů i individuálních turistů. Za ubytování i stravování se ustálily skoro pevné taxy. V prázdninových měsících jsou hlavně Svatá Helena a Gernik plny turistů. Klub českých turistů vydal mapu s vyznačením všech značkových tras. V Eibenthále pořádají festival, na který přijíždějí z Čech stovky účastníků. Jistý boom tohoto kraje zatím pořád nikterak neupadá.

Co může tamní pobyt člověku z České republiky přinést?

I po ztrátě té původní archaické pohody to ještě pořád u českého turisty pohled na svět velmi obohatí. Hodně z toho původního tam zůstalo – hlavně život ve víře a obrovská pokora místních i nutná větší spjatost s přírodou. Kdo je tam na návštěvě a je k těmto vjemům otevřený, si určitě svou dávku dávného moudra odnese!

A co místním lidem?

Nevím co říci... Z většiny se stali „profíci“ v cestovním ruchu. Na webu i facebooku nabízejí svá ubytování i produkty. Dávná spjatost domácích s každým takovýmto krátkodobým hostem pomalu mizí. Asi je to ale normální vývoj, který se ještě v žádné oblasti lidského činění nikomu nepodařilo zastavit. Výhodou toho je, že jestli už tam díky turistům někdo nestrádá, netáhne jej to do domoviny předků a je větší naděje k udržení aspoň současného stavu.

Vnímáš i nějaké negativní vlivy turismu na krajaňskou komunitu a zdejší přírodu?

Myslím si, že klasičtí víceméně pokorní batůžkoví turisté místním lidem ani krajině nikterak vážně neublíží. Pohromou pro tuto lokalitu jsou ale čeští majitelé motorových čtyřkolek a výkonných terénních aut, kteří nemilosrdně ničí tamní přírodu a svým takto opovrhlivým příkladem špatně působí i na krajaňskou komunitu, pro niž jsme ještě pořád v mnohých věcech jakýmsi pokročilejším vzorem.

Jak se změnil život, lidé a krajina za léta, co do tohoto kraje jezdíš?

Úbytek lidí odjíždějících za prací i dalším následným žitím do Čech zavinil, že většina polí už není obdělávána a to se markantně podepsalo na vzhledu krajiny. V začátku devadesátých let nebyl ani kousek půdy neobhospodařovaný. Ten zbytek hospodářů teď většinou vyměnil koně za traktory. Je to prostě už hodně jiné svět!

Jaký je tvůj názor na větrný park u Svaté Heleny? Co na stožáry větrných elektráren říkají místní? A turisté?

Větrné elektrárny tu malebnost pohledů na reliéf místní krajiny hodně zhoršily. Široké cesty k jejich postavení i údržbě jsou taky nepřehlédnutelnými rýhami v krajině. V jejich začátcích si Helenští stěžovali na velký útlum v přílivu turistů, ale časem si zvykli jak domácí, tak turisté a vše sklouzlo do starých kolejí. Jen včelaři si stěžují, že ta magnetická pole zahнала včely, některé místní prý více bolí hlava... Jen fotbalisti ze Svaté Heleny i spádové Koronini jsou spokojeni – dostali za to fungl nové hřiště.

Jak vidíš budoucnost českých vesnic nad Dunajem?

Snad se ještě aspoň v té nynější podobě co nejdéle udrží. Už se začínají vracet první z těch, kteří poznali, že v Čechách to není lepší. Je tam i hodně lidí středního věku, kteří neplánují odtud odejít. Pevně doufám, že tam ještě hodně dlouho budu mít za kým a proč jezdit. Prostě že tato česká enkláva na konci karpatského oblouku nezmizí!

S Vildou „Kudrnou“ Dvořákem
rozmlouval Pavel Klvač